

Boekbespreking

L. Meinsma. *Vijfjaars-overlevingscijfers na kankerbehandeling*. H. J. Paris, Amsterdam. 126 bladzijden.

Dit proefschrift geeft de bewerking van de gegevens betreffende de behandeling en follow-up van 14.539 kankerpatiënten in Nederland, geregistreerd door de Centrale Kanker Registratie van 1953 tot en met 1955. Deze registratie geeft behalve een aantal interessante cijfers, inzicht in de morbiditeit en de letaliteit en vormt hiermee een uitgangspunt van wetenschappelijk onderzoek en van de bestrijding van deze ziekte.

Door de bundeling van alle individuele gegevens wordt hiermee tevens een overzicht gegeven van de ervaring van de Nederlandse behandelingsmethoden en is een vergelijking mogelijk van de resultaten van nieuwe vormen van therapie — de megavolt-therapie en de chemotherapie — met de reeds bestaande therapieën. Hiermee verricht de C.K.R. klinisch spoorwerk en epidemiologisch onderzoek van niet te miskennen belang voor de geografische pathologie.

Een verslechtering van de statische gegevens acht de schrijver niet denkbeeldig. Dit blijkt uit de snelle stijging van het aantal longkankerpatiënten met infauste prognose. Het rapporteren van deze situatie is van het grootste belang voor allen, die op het terrein van de gezondheidszorg, c.q. de kankerbestrijding werkzaam zijn.

De kanker-voorlichting is in Nederland achtergebleven. Meinsma ziet de kankervrees nog steeds als een belemmering voor een redelijke vroege diagnostiek en is van oordeel, dat in andere landen grotere vorderingen zijn gemaakt in de behandelingsmethoden. Het in januari 1963 verschenen boekje „Roken en gezondheid”, aangeboden door de Voorlichtingscommissie van de Landelijke Organisatie voor de Kankerbestrijding, is waarschijnlijk het begin van een reeks geschriften in het kader van de kankervoorlichting.

Tot slot enkele cijfers over de genezingspercentages. Na vijf jaar blijken 31 procent van de patiënten nog in leven te zijn (37 procent vrouwen en 25 procent mannen). Vergelijking met buitenlandse cijfers geeft een verschil te zien bij de resultaten van het mamma-carcinoom; in de Verenigde Staten is 57 procent na vijf jaar in leven, in Nederland slechts 38 procent. Andere vergelijkingen leveren geen opmerkelijke verschillen op.

Ongetwijfeld zal dit proefschrift een stimulans vormen voor betere nacontrole en de invoering van centrale medische archieven in de ziekenhuizen. K. Gill

S. J. M. Hoolboom-van Dijk. *Geneeskundig handwoordenboek*. L. Stafleu & Zoon, Leiden, z.j. (1963). 799 bladzijden. f 29,50.

Wie een woordenboek moet recenseren, is geneigd in de eerste plaats te zoeken naar wat hij níét kan vinden. Nu ben ik mij er van bewust, dat volledigheid — zeker voor een „handwoordenboek” — een onmogelijkheid is, en het is dus maar de vraag, hoe hoog men zijn eisen in dit opzicht mag stellen.

Voor een bespreking in dit blad leek het mij redelijk de gangbare medische lectuur van de huisarts als norm te nemen en dus heb ik dit woordenboek bij wijze van steekproef getoetst aan enkele nummers van „huisarts en wetenschap” en van het „Tijdschrift”. Hierbij stuitte ik — ondanks de vele trefwoorden: naar ruwe schatting een veertigduizend — op tamelijk veel „missers” en daaronder bevonden zich verscheidene tegenwoordig heel gebruikelijke termen als: basale temperatuur, nidatie, proef van Schilling, hyaline membraan ziekte, immediale type allergy. Bovendien bleken sommige woorden moeilijk te vinden: men zal Christmas-factor toch niet allereerst onder de F zoeken of kattenkrabziekte onder de Z.

Waarom de samensteller ook een aantal geneesmiddelen heeft opgenomen, is mij niet recht duidelijk. Eerlijk gezegd

vind ik dit zonde van de plaatsruimte; uiteraard heeft zij zich immers moeten beperken tot de meest gangbare middelen en juist dáárvoor zal men toch niet vaak een woordenboek behoeven te raadplegen. Merknamen zijn (met een onverklaarbare uitzondering voor de tetracyclines) niet als trefwoord opgenomen, maar een enkele keer wel genoemd in de omschrijving. De farmaceutische nomenclatuur sluit nog aan bij de vorige Farmacopee.

Niet alle trefwoorden zijn in de alfabetische lijst verwerkt. Achter in het boek vindt men namelijk tabellen van arteriën, bloedvaten (bedoeld is: venen), elementen (blijkbaar om redenen van alfabetische volgorde op deze wonderlijke wijze tussen de anatomische tabellen terecht gekomen), spieren en zenuwen, alsmede een schema van de bloedstolling.

Een tweede gewichtig criterium voor een woordenboek is gelegen in de nauwkeurigheid en duidelijkheid der vertalingen, omschrijvingen en verklaringen. Ik acht mij niet bevoegd daarover een gefundeerd oordeel te vellen, maar ik heb wel de indruk, dat de schrijfster hierin — gezien de vereiste bondigheid — in het algemeen goed is geslaagd.

Dat er tegenwoordig voor vreemde woorden twee spellingsmethoden bestaan, moet voor de samensteller een moeilijke dilemma hebben opgeleverd. Zij heeft aan de traditionele schrijfwijze de voorkeur gegeven (al is die in de verklarende tekst niet overal consequent volgehouden); daarnaast is echter ook de moderne spelling vermeld. De ij moet men onder de i-j zoeken; naar mijn smaak een betreurenswaardig archaïsme.

Het boek is door uitgever en drukker uitstekend verzorgd; ik vind het alleen te dik (6 cm!) voor een „hand”-woordenboek. Dunner papier zou tot een „hand”-zamer formaat hebben geleid.

Zeker bij een woordenboek is „la critique aisée” en mijn vele opmerkingen nemen niet weg, dat ik grote bewondering heb voor wat collega Hoolboom-van Dijk heeft gepresteerd. Ik verwacht, dat haar werkstuk in een behoefte zal blijken te voorzien (mede omdat er van het woordenboek van Pinkhof geen recente uitgave bestaat) en dat de gebruikers er veel profijt van zullen hebben. A. E. Denekamp

Control of communicable diseases in man. Uitgegeven door: The American Public Health Association, New York, 1962. 234 bladzijden, prijs f 4,55.

In dit boekje worden alle in de wereld voorkomende besmettelijke ziekten systematisch behandeld. Van elke ziekte komen steeds negen aspecten ter sprake: diagnose, voorkomen en geografische verspreiding, verwekker, infectiebronnen, manier waarop de besmetting plaats vindt, incubatietijd, periode waarin men besmettelijk voor anderen is, de gevoeligheid van de mens voor en zijn weerstand tegen de besmetting en tenslotte de maatregelen die men als arts moet nemen: preventief, therapeutisch en epidemiologisch. Het boekje is daardoor zeer praktisch en ook buitengewoon goed te gebruiken door de Nederlandse arts.

In het voorwoord wordt vermeld dat dit boek reeds in negen verschillende talen is verschenen; wel een bewijs dat er behoefte bestaat aan een dergelijke uitgave. Deze laatste druk is uiteraard geheel up to date. Geen huisarts kan f 4,55 beter besteden! G. J. Bremer.

Het lezen waard

Het boek „De ontwikkeling van de zuigeling”, uitgeverij Contact, Amsterdam, 127 bladzijden, prijs f 5,90, is een fotoreeks uit het eerste levensjaar en is samengesteld in de afdeling Sociale Hygiëne van het Nederlands Instituut voor Praeventieve Geneeskunde.

Speciaal voor artsen die een zuigelingenbureau leiden is dit boekje het lezen en het bekijken waard, hoewel het vooral bedoeld is om de ouders vertrouwd te maken met de ontwikkeling van het jonge kind. Deze fotoreeks is ook bijzonder geschikt om een plaatsje te krijgen in een bibliotheek voor patiënten.